

Новата абсолютна давност за вземания към длъжник-физическо лице

На 02.06.2021 г. влезе в сила въведената със Закона за допълнение на Закона за задълженията и договорите, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 102 от 1 декември 2020 г. (ЗДЗЗД), абсолютна давност за вземания на кредитор към длъжник-физическо лице.

Преобладаващата част от кредиторите на длъжник-физическо лице са банкови и небанкови институции, институции-монополисти и институции с държавно участие, което насочва общественото внимание към законовата промяна. Целта на законодателя е да сложи край на така наречения „вечен длъжник“.

Съгласно разпоредбата с изтичането на десетгодишна давност се погасяват парични вземания срещу физически лица, независимо от прекъсването ѝ, освен когато задължението е отсрочено или разсрочено. Тази абсолютна давност не се прилага служебно, а по почин на длъжника, който следва да направи възражение към кредитора, а при образувано изпълнително производство – към съдебния изпълнител.

В § 2 от Предходните и заключителни разпоредби на ЗДЗЗД законодателят уреди началния момент от който започва да тече давността. Когато вземането на кредитора не е установено със съдебен или друг акт, давността тече от деня, в който вземането е станало изискуемо. В случай че вземането е установено със съдебен или друг акт, давността тече от деня на влизането в сила на акта. Когато вискателят се е снабдил с изпълнителен титул и е образувано изпълнително производство, началният момент, от който започва да тече давността, е първото изпълнително действие, предприето от съдебния изпълнител.

Непълнота е налице по отношение на неприложението на разпоредбата по отношение на част от физическите лица, извършващи стопанска дейност – еднолични търговци и съдружници в гражданско дружество по ЗЗД.

В този вид § 2 от ПЗР на ЗДЗЗД предоставя прекомерна защита на длъжника-физическо лице, тъй като се прилага и към заварени срокове. Следователно ако кредиторът е предприемал действия, за да предотврати изтичане на погасителната давност през последните 10 години, вземането му все пак ще бъде погасено с влизането в сила на тези изменения в ЗЗД. В този смисъл предвидената абсолютна

НОВАТА АБСОЛЮТНА ДАВНОСТ ЗА ВЗЕМАНИЯ КЪМ ДЛЪЖНИК-ФИЗИЧЕСКО ЛИЦЕ

давност не само засяга вземания, които ще възникнат в бъдеще, но и такива, които вече са възникнали, като изтеклите срокове от настъпването на падежа им вече имат различно качество, придадено им по силата на новия законов текст. Това означава, че физическите лица – длъжници получават предимство, което нарушава баланса в отношенията им с кредиторите – които не са могли да знаят към съответния момент, че несъбирането на тяхното вземане може да доведе до неговото погасяване..

Подобна неправомерна намеса в отношенията между кредитор (юридическо или физическо лице) и длъжник-физическо лице, даваща привилегия на последния, дори в случаите когато е недобросъвестен, бе преодоляна с Решение № 4 от 20.04.2021 г. по к.д. № 1/2021 г. (обн. ДВ, бр. 35 от 27.04.2021 г.), с което Конституционният съд (КС) обяви за противоконституционен § 2 от ПЗР на ЗДЗЗД.

Според КС се засяга частната собственост на кредитора/взискателя, неговото имуществено право на вземане. Въпреки че кредиторът е предприел предвидените в закона средства да защити правата си срещу длъжника-физическо лице, § 2 от ПЗР на ЗДЗЗД го поставя в невъзможност да възстанови загубата в патримониума си, която, в зависимост от етапа и обема на предприети действия, нараства. КС подчертава, че кредиторът не е могъл да предвиди евентуална промяна в закона, която ще го лиши от удовлетворяване на вземането си.

Въз основа на постановеното решение новата абсолютна давност за вземания към длъжници-физически лица, независимо дали задължението е установено/признато със съдебен или друг акт, започва да тече с десет годишна давност, считано от 02.06.2021 г.

Решението на КС внесе баланс, необходим за правната ни система и за обществото, като удовлетвори в еднаква степен защитата на кредитора, осигурявайки му допълнителен срок да получи своето вземане, както и защити длъжника-физическо лице чрез определянето на краен срок (02.06.2031 г.), до изтичането на който кредиторът/взискателят разполага с възможност да удовлетвори вземането си.

През последните години съдебната практика е изпълнена с противоречия, в случаите когато се прекратяват изпълнителни производства поради непредприемане на реални

Новата абсолютна давност за вземания към длъжник-физическо лице

изпълнителни действия за период от две години, считано от датата на последното действие по принудително изпълнение. В преобладаващите хипотези не е налице дезинтересиране на вискателя, а неправомерното поведение на длъжника, укриващ имуществото си, водещо до невъзможност за вискателя да удовлетвори вземането си. При хипотеза на укрито имущество, собственост на длъжника-физическо лице, е налице липса на реално извършени изпълнителни действия, като въпреки желанието на вискателя, съдебният изпълнител е в невъзможност да предприеме действия за удовлетворяване на законно признато вземане. В бъдеще законодателят следва да извърши промяна в защита на кредитора в тази насока.